

historičnega inštituta JA Stevan Maoduš je v prvem delu svojega referata »Naša narodnoosvobodilna borba in informbirojevska falzificiranja« polemiziral z informbirojevskimi tezami o naši NOB, v drugem delu je pa podal pregled gradiva in zbiranja gradiva za zgodovino NOB v vsej naši državi. V referatu Dragutina Prljevića »O pouku zgodovine v srednjih šolah« so bile poudarjene razlike med zgodovino v stari in novi šoli, karakterizirani novi programi in označene glavne pomamljivosti pri pouku zgodovine danes (preveč shematiziranja, abstraktnosti, verbalizma, zanemarjanje pomembnih osebnosti, gibanj, nazornosti, pomamljanje učbenikov). Končno je univ. profesor dr. Vaso Čubrilović v referatu »O pouku zgodovine na univerzi« še enkrat označil razliko med prejšnjo zgodovinsko znanostjo in med sedanjo, ki gradi na podlagi dialektičnega in historičnega materializma, in govoril nato, omejujoč se na beograjsko filozofsko fakulteto, o učenem načrtu, kjer veljajo zdaj sklepi zagrebske konference 1949, o stanju učbenikov, o formiranju kadrov za znanstveno delo, o materialnih sredstvih, ki so večja, a obstoje težave z nabavo tujih publikacij, o delu z dijaki, ki postaja bolj sistematično, vendar so pa rezultati doslej slabi, in o organizaciji katedre.

Program je poskušal zajeti skoraj vso osrednjo znanstveno problematiko srbske zgodovine in problematiko pouka zgodovine, medtem ko so prišli regionalni problemi (zlasti specifični vojvodinski) in nekatera vprašanja historičnih institucij (arhivska) do izraza le v diskusiji. Razumljivo je, da diskusija v kratko odmerjenem času ni mogla niti približno obdelati vprašanj, ki so jih načela predavanja o tako obsežnih področjih. Načelno važna so bila izvajanja tov. Marjanovića, ki je zastopal stališče, da morajo historiki poznati dialektični in historični materializem ter politično ekonomijo, da pa morajo nato odgovarjati na konkretna vprašanja na podlagi virov in monografičnih raziskavanj, kar se pričakuje le od njih in jim nihče ne more predpisovati rešitev, da morajo pri tem povedati vso resnico in ne smejo zamolčevati ničesar zaradi kakršnih koli ozirov. V primerih s programi zborovanj slovenskih zgodovinarjev je bil ta program vsebinsko bogatejši; na drugi strani so slovenski zgodovinarji, ki so jih v prvih letih po osvobojenju zelo angažirala neodložljiva vprašanja naših meja, kulturnih restitucij in arhivov, stremeli za tem, da na svojih zborovanjih, ki so postala že stalna institucija, pristopijo h konkretnemu reševanju posameznih znanstvenih vprašanj tudi preko kolektivnega dela, da obenem upoštevajo regionalne vidike ter potrebe naših historičnih institucij (zlasti arhivov) in da rezultate zborovanj izrazijo v konkretno formuliranih resolucijah.

Po zborovanju se je vršil 17. maja sestanek zastopnikov historičnih društev republik, kjer se je sklenilo ustanoviti koordinacijski odbor, ki naj organizira sodelovanje historičnih društev: predsednik naj bo v Zagrebu, tajnik v Beogradu, zastopnike naj imenujejo vsa historična društva, sestanki naj se vrše redno, zlasti pa ob zborovanjih posameznih republiških društev; začne naj se izdajati glasilo zveznega značaja za vprašanja pouka zgodovine, medtem ko naj sicer ostane težišče dela na republiških društvih. Zgodovinsko društvo za Slovenijo je nato imenovalo za svojega zastopnika v tem odboru tov. dr. Boga Grafenauerja.

P. S. Ko je bilo to poročilo že dano v tiskarno, je objavil Istoriski Glasnik, organ Istoriskog društva NR Srbije, 1950, št. 1—2 obširno poročilo o konferenci, referata M. Garašanina in St. Maoduša ter razpravo I. Božića, ki je v zvezi z njegovimi izvajanjmi na konferenci, z obljubo, da bodo vsi ostali referati v celoti tiskani v naslednji številki te revije.

Fran Zwitter

Tajniško poročilo za leto 1949

Odbor, izvoljen na občnem zboru dne 20. II. 1949 v svoji stari sestavi, je ohranil staro razdelitev dolžnosti (predsednik dr. Fran Zwitter, podpredsednik dr. Milko Kos, tajnik dr. Bogo Grafenauer, blagajnik dr. France Škerl, knjižničar dr. Jože Kastelic, odborniki dr. Metod Mikuš, Jože Hainz, Modest Golja, Angelos Baš). Po soglasnem sklepu prve odborne seje je bil vabljen na vse seje dr. Maks Miklavčić, ki je v času blagajnikove bolezni dalj časa opravljal tudi blagajniške posle. Z urejanjem Zgodovinskega časopisa so bili poverjeni dr. B. Grafenauer, J. Hainz, dr. J. Kastelic in dr. Fr. Zwitter, ki so do jeseni 1949 pripravili Zgodo-

vinski časopis II—III. V zvezi s pripravami IV. letnika je bilo uredništvo še povečano; odbor je izbral vanj še dr. M. Kosa in dva društvena člana izven odbora, dr. Josipa Korošca in Visilija Melika.

Število društvenih članov se je povečalo v poslovnem letu (do 26. II. 1950) od 446 na 574 (centrala 335, Maribor 122, Celje 46, Ptuj 45, Postojna 14, Škofja Loka 12). Poleg prirastka s podružnicama v Ptuj in Postojni, ki sta šele v tem času prvič javili svoje člane, se v tem pomestu kaže v prvi vrsti velik porast Zgodovinskega društva v Mariboru (od 77 na 122), plod živega terenskega dela, ki je mnogo močnejše povežalo članstvo, kakor je to v osrednjem društvu. V poslovnem letu se je pridružilo društvu kot podružnica Muzejsko društvo v Murski Soboti, na novo pa sta bili ustanovljeni kot podružnici Zgodovinskega društva Muzejsko društvo v Postojni in Muzejsko društvo v Metliki.

Geografska razdelitev članstva kaže, da društvo ne zajema še vseh predelov Slovenije enako močno. Nekaj pod 200 članov prebiva v Ljubljani, skoraj polovica v severovzhodni Sloveniji, kjer ima društvo tri močna središča (Maribor, Ptuj, Celje) in eno manjše (Murska Sobota), v vsej ostali Sloveniji pa sta poleg Ljubljane le dve manjši središči (Škofja Loka in Postojna). Dolenjsko, Gorenjsko in zlasti Slovensko Primorje predstavljajo v organizaciji slovenskih zgodovinarjev slabe predele, v katerih dobršen del zgodovinarjev še ni vključen v društvo.

Izd drugega letnika Zgodovinskega časopisa se je v prvi vrsti zaradi preobremenosti nekaterih avtorjev z drugim delom toliko zakasnil, da je bilo društvo prisiljeno izdati v povečanem obsegu dvojni letnik (II—III, 1948—1949), ki je bil pripravljen do jeseni 1949, dotiskan in zvezan v januarju 1950, društveni člani pa so ga dobili prve dni februarja. Za poljudnejši zgodovinski časopis, ki bi obravnaval regionalno zgodovino in zgodovino industrijskih in urbanskih naselij, je provizorično uredništvo na čelu z dr. Fr. Škerlom zbralo nekaj prispevkov; ker pa je bilo jasno, da tak časopis ne more uspevati le z enim centralnim uredništvom, je širši odbor (z zastopniki podružnic) na svoji seji dne 6. IX. 1949 sklenil, naj se ta časopis in njegovo uredništvo opreta čim bolj neposredno na podružnice, ki bi s tem dobile svoje pravo glasilo. Z vodstvom uredništva sta bila poverjena Bogomir Stupanj in Franjo Baš, podružnice pa so imenovale vanj svoje zastopnike (za Maribor in Ptuj Bogomir Teply, za Celje Janko Orožen, za Postojno dr. Roman Savnik). Na isti seji je bilo sklenjeno, da se VI. zborovanje slovenskih zgodovinarjev preloži na pomlad, ker bi jeseni zaradi zborovanja jugoslovanskih geografov za srednješolske profesorje zgodovine težko dobili dopust za čas zborovanja.

Društvo je tudi v tem letu sodelovalo s sindikalno strokovno komisijo zgodovinarjev pri prirejanju strokovnih sestankov, ob katerih so predavali društveni člani. Poleg tega pa je začelo tudi z lastnimi članskimi sestanki, na katerih so poročali predavatelji o posameznih problemih, ki so jih proučevali, in o rezultatih svojega dela na njih (13. IV. 1949: dr. B. Grafenauer, Družbene podlage države karantanskih Slovencev; 1. II. 1950: dr. J. Kastelic, O kronologiji in etnični pripadnosti blejskih najdb; 22. II. 1950: dr. M. Kos, Najstarejša slovenska naselitev na Gorenjskem). Sestanki so dobro uspeli, tako glede udeležbe kakor glede živahne diskusije. Poleg tega je tudi v tem poslovnem letu živahno delala arhivska sekcija društva, ki je združevala vse ljubljanske arhivarje in imela pod vodstvom dr. Fr. Škerla 6 sej, na katerih je obravnavala problematiko arhivskega zakona, organizirala pa tudi v listih kampanjo za zaščito naših arhivov.

Vštevši začetni saldo (21.112 din) so zmanjšali dohodki društva 106.641 din, njegovi izdatki pa 54.571 din. Ob koncu poslovne dobe izkazuje blagajna 52.571 din.

O svojem delu je podal odbor obračun na občnem zboru dne 26. II. 1950 v Ljubljani. Na predlog revizorjev je dobil razrešnico. V diskusiji so na občnem zboru poročali tudi zastopniki podružnic, zlasti obsežno zastopniki Zgodovinskega društva v Mariboru o svojem živem terenskem delu. Izvoljen je bil spet dr. Fr. Zwitter za predsednika, pa tudi odborniki so ostali isti, le zastopnika študentov zgodovine A. Baša je zamenjala Ema Umek.

Na predlog Državne založbe Slovenije, založnice Zgodovinskega časopisa, je občni zbor razpravljajl o povišanju naročnine za društveno glasilo. Naročnina se je s sklepom občnega zbora povišala na 120 din, velikost članarine pa je bila prepuščena posameznim podružnicam; osrednje društvo bo pobiralo od svojih neposrednih članov tudi vnaprej še po 15 din.

Bogo Grafenauer